

4 Zomergasten in Zeeland

Huiszwaluw, boerenzwaluw en gierzwaluw komen elk jaar uit Afrika om in Zeeland de zomer door te brengen. De huiszwaluw huurt meestal een 'kamer' onder dakgoot of overstek. Gierzwaluwen zoeken vaak asiel onder de dakpannen van een kerk. De boerenzwaluw kampeert het liefst bij de boer binnenin de stal of loods. Maar vakantie is er voor hen niet bij! Onderweg over de Sahara, de Middellandse zee en de Alpen hebben ze veel gevaren getrotseerd. Eenmaal 'thuis' gekomen moeten ze hard aan het werk!

Huiszwaluw

Huiszwaluw

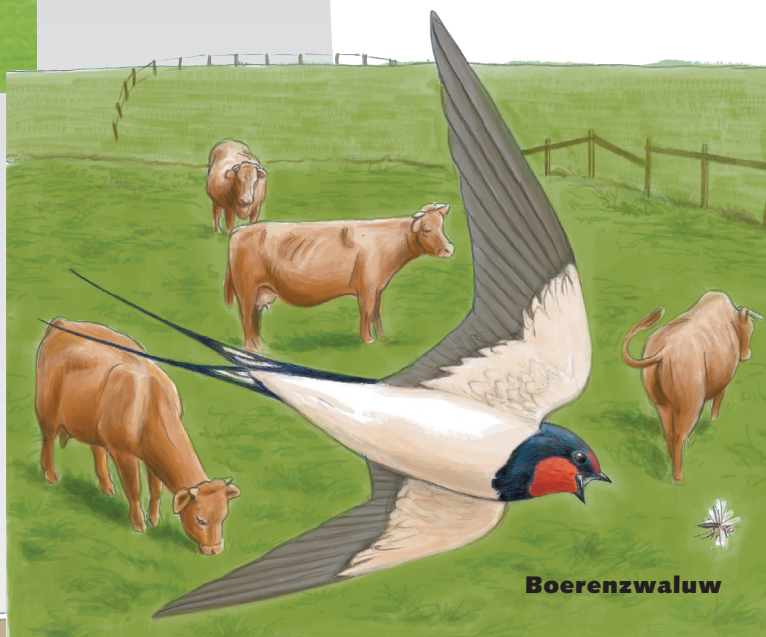
- ▶ Is het makkelijkst te herkennen aan zijn witte stuit.
- ▶ Zijn staart is minder gevorkt dan die van de boerenzwaluw.
- ▶ Hij bouwt zijn nest het liefst onder overstekken en dakgoten van huizen die aan de rand van stad of dorp staan, zodat ze snel hun voedselgebied boven het platteland kunnen bereiken.

Bouwt u met hen mee?

Boerenzwaluw

- ▶ Is goed te herkennen aan zijn roestbruine keel en diep gevorkte zwaluwstaart.
- ▶ Hij maakt zijn nest binnenshuis in agrarische bedrijfsgebouwen zoals de veestal of opslagloods, maar ook in schuur, garage, carport e.d.

Houdt u de deur voor hen open?

Boerenzwaluw

Gierzwaluw

Gierzwaluw

- ▶ Deze zwartbruine snelheidsduivels met sikkelvormige vleugels gieren 's morgens en 's avonds in groepen over stad en dorp.
- ▶ Zij bouwen hun slordige nest onder steile daken van monumentale kerken en andere hoge gebouwen of woningen, desnoods midden in de stad.

Zijn gierzwaluwen bij u onder de pannen?

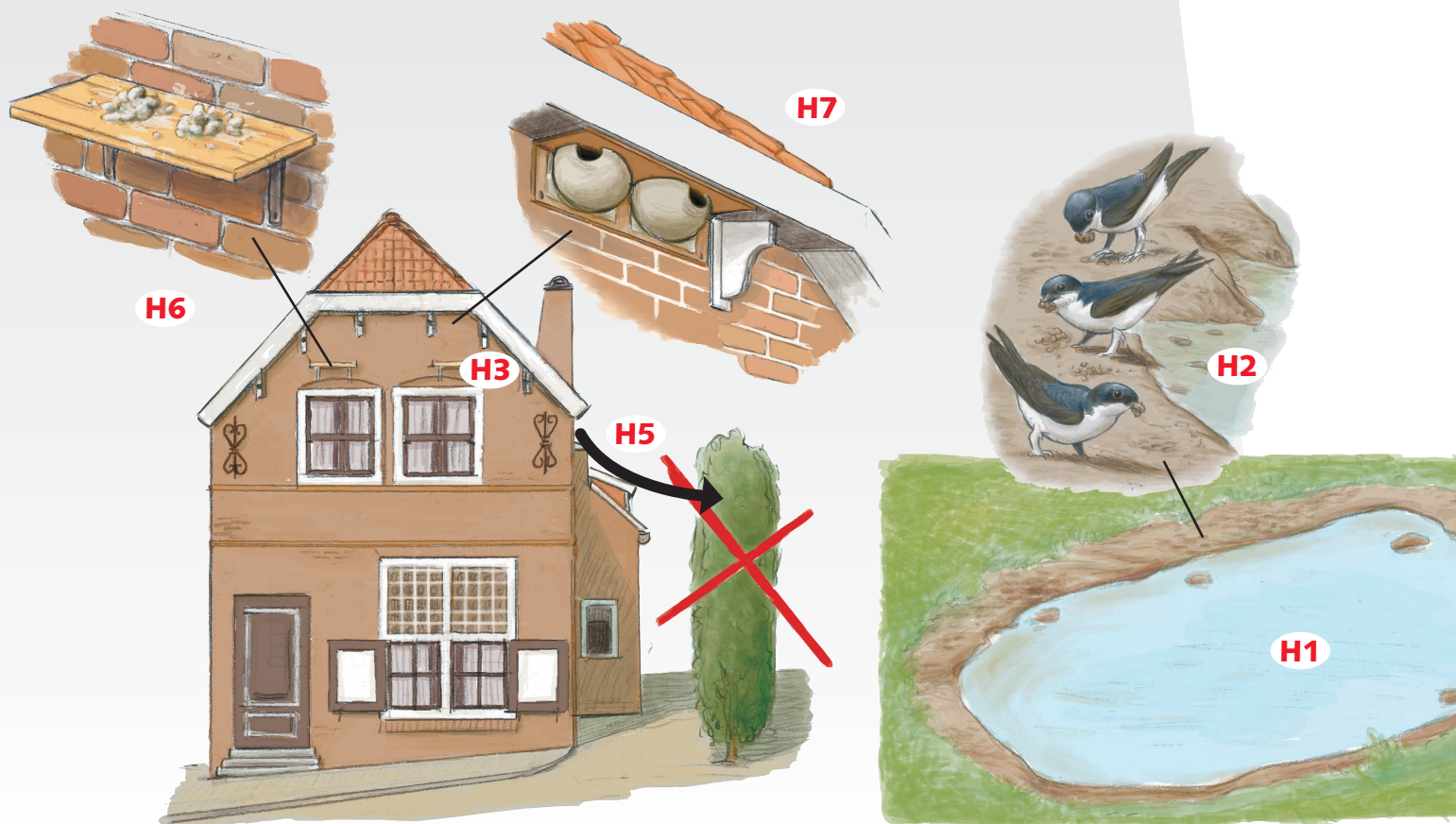
Huiszwaluw

Vanaf begin april tot en met begin oktober vertoeven huiszwaluwen in onze omgeving. Zodra zij aankomen zoeken ze het liefst hun oude plaats, waar met succes is gebroed, weer op. Het nest wordt gerenoveerd of opnieuw gebouwd. Daarvoor gaan ze naar de bouwmarkt in de vorm van een drooggevallen sloot, een modderige oever of slijkgig pad om klei of leem te halen. In een goed insectenjaar (met warm en droog weer) brengen ze twee tot drie legsels groot. Tussen de bedrijven door moet er ook nog worden gegeten; 9.000 muggen per dag. Deze vinden ze bij mooi weer hoog in de lucht, boven de zeedijken en waterplassen. Bij slechter weer in de luwte van beplanting op erven en achter dijken. Als het kan proberen huiszwaluwen in kolonieverband te broeden. Aan een bepaald gebouw of woning kunnen dan veel nesten zitten, terwijl andere gebouwen in de buurt maar een paar nestjes hebben.

De laatste jaren is de huiszwaluw in Zeeland erg in aantal achteruit gegaan. We hebben het allemaal te netjes gemaakt: modderige wegen zijn verhard, poelen zijn gedempt, mesthopen zijn volgens de milieuwetgeving keurig afgedekt en veel bloemrijk weiland is akkerland geworden. Bouw materiaal en insecten zijn minder voor het grijpen. Ook onze huizen zijn anders gebouwd en worden degelijker onderhouden: geen witte overstekken meer om een nest onder te bouwen. Alleen als we samen de huiszwaluw een kans geven te nestelen, zal een kolonie voor een dorp of wijk gespaard blijven.

Draag uw steentje bij aan een huiszwaluwwijk!

- H1. Zoet water om te drinken in plas, poel of vijver.
- H2. Slijkgige oevers of paden om klei te winnen voor de nestbouw.
- H3. Ruime en lichtgekleurde overstekken met steunbalken; hieronder is het nest veilig en droog.
- H4. Ruwe en lichtgekleurde ondergrond om het nest tegenaan te plakken.
- H5. Vrije aanvliegroute zonder obstakels binnen 6 m voor de nestelplaatsen.
- H6. Bevestig een mestplankje boven deur of raam op een halve meter onder de nesten.
- H7. Hang (kunst)nestplaatsen groepsgewijs op uit de zon op het oosten en noorden; verwacht van kunstnesten echter geen wonderen.
- H8. Gebruik geen chemische insectenbestrijdingsmiddelen; de zwaluwen vangen de insecten wel!
- H9. Nesten met eitjes en jongen zijn wettelijk beschermd; verwijder het liefst geen nesten ook niet na het broedseizoen (hergebruik), en schilder, rag of schrob er eventueel omheen.
- H10. Probeer samen te werken met uw burens.

Boerenzwaluw

De boerenzwaluw, zijn naam zegt het al, vinden we het meest op boerenbedrijven met veehouderij. Ook bij particulieren met een schapen- of paardenstal of onder bruggen nestelen ze graag. De boerenzwaluw broedt het liefst 'binnenshuis' in stal of schuur. Begin april komen de eersten binnen en vanaf mei tot in september zijn ze bezig met het grootbrengen van hun jongen. Soms wel drie legfels per jaar. Ze vangen de insecten boven gewassen, rietvelden en water. Maar ook in de stal zelf of laag boven weiland tussen de koeien. Voordat een jong uitvliegt heeft het al 150.000 insecten verorberd! **Kijk ook op www.boerenzwaluw.nl**

Zwaluwen in de bedrijfsvoering:

- B1.** Houd in het voorjaar en de zomer permanent een raam, luikje of deur van stal of schuur open en zorg voor een vrije aanvliegroute. Sluit ruimten consequent af als er geen zwaluwen mogen komen.
- B2.** Zaag een vlieggat uit van minimaal 15 cm hoog en minimaal 30 cm breed; bewaar het uitgezaagde deel om 's winters het gat af te sluiten. Het gat moet zo hoog mogelijk ingezaagd worden i.v.m. roofdieren. Houd er rekening mee dat katten niet vanuit bijvoorbeeld de dakgoot boven het invlieggat naar de zwaluwen 'hengelen'.
- B3.** Zwaluwen plakken hun nest meestal tegen een ruwe balk; breng op gladde oppervlakken steunlatjes van ruw hout aan.
- B4.** Doe dit op een schemerige plaats; ze nestelen het liefst in de duisternis en kijken naar het licht.
- B5.** Timmer een mestplankje onder het nest of strooi zand op de vloer; dek machines af met plastic.
- B6.** Zwaluwen gebruiken het nest meerdere jaren; ontzie de nesten bij de schoonmaak.
- B7.** Gebruik geen insectenbestrijders (kleverige vliegenvangers, spuitbussen etc.); dit zijn de zwaluwen voor u!
- B8.** Blindeer glazen ramen met kranten o.i.d. zodat de eerste vlieglessen veilig verlopen.
- B9.** Zorg voor een slijkgig pad of modderige oever langs sloot of poel voor klei voor de nestbouw; houd dit in een droog voorjaar kunstmatig vochtig.
- B10.** Span een telegraafdraad tussen twee gebouwen of bomen; hierop wachten de uitgevlogen jongen als ze de voedselbeurten van hun ouders afwachten en kunnen ze de omgeving in de gaten houden.
- B11.** Ruige stalmest buiten opgeslagen en bloeiende akkerranden trekken insecten aan; erfbeplanting biedt luwte voor insecten 's avonds en bij kouder weer.
- B12.** Helaas gaan kerkuil en boerenzwaluw niet samen door één deur!; plaats geen kerkuilkast waar boerenzwaluwen zijn.

Gierzwaluw

Hoewel de gierzwaluw wel lijkt op andere zwaluwen, behoort hij toch tot een aparte groep vogels. Van oorsprong zijn het rotsbewoners, die in onze gebouwen van stad of dorp een ideale plek zien om te nestelen. In mei tot half augustus zijn ze in onze omgeving om de jongen groot te brengen. Ze maken een eenvoudig nestje op bijvoorbeeld een richeltje onder een scheefgezakte of kromme dakpan. Bij langdurige perioden van slecht weer vliegen de ouders desnoeds 1.000 km verder om insecten te vangen. De jongen gaan dan in een soort tijdelijke winterslaap. Dit kunnen ze hooguit vijf dagen volhouden. Gierzwaluwen zijn dus erg kwetsbaar in slechte zomers. Bovendien zijn ze erg plaatstrouw en verdwijnen als tijdens verbouw- of restauratiewerkzaamheden de nesten zijn verstoord. In de 100 dagen dat ze hier zijn hebben ze maar weinig tijd om nieuwe nestplaatsen te zoeken. **Kijk ook op www.gierzwaluw.com; www.gierzwaluw.nl**

Openbare ruimte voor gierzwaluwen:

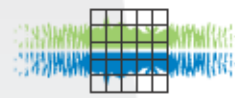
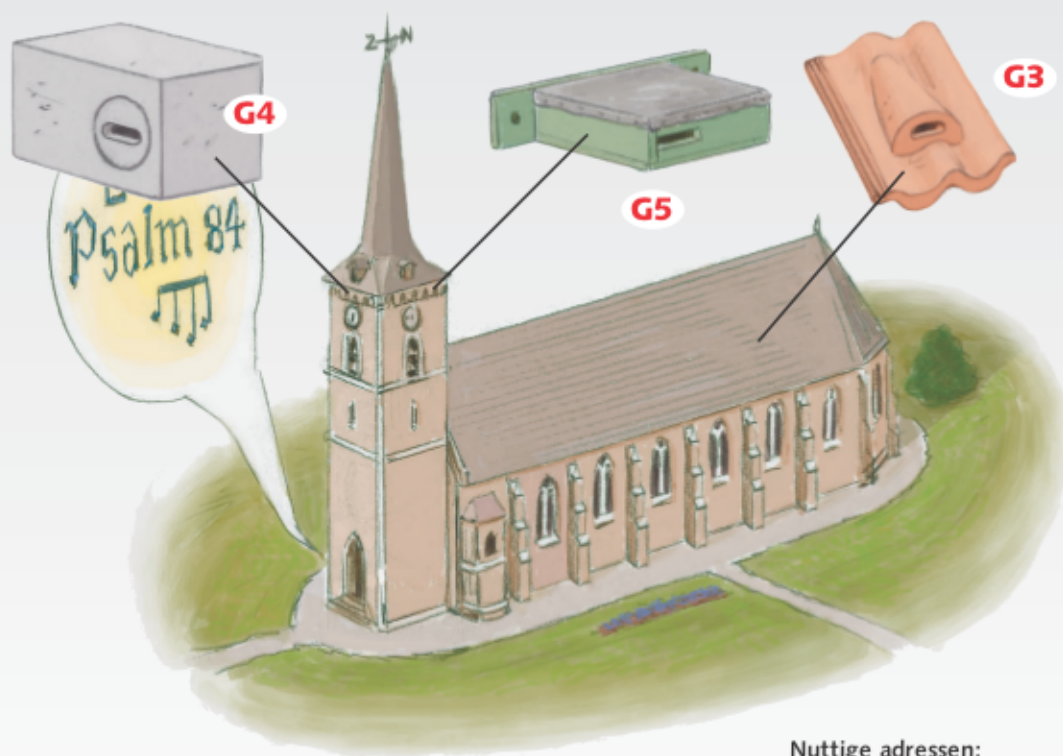
- G1. Plan bouw- en onderhoudswerkzaamheden buiten de periode mei tot half augustus; ook de legfels van vogels zijn wettelijk beschermd.
- G2. Moet u een oud pannendak renoveren, gebruik indien mogelijk Oudhollandse pannen, omdat deze voor de zwaluw genoeg ruimte bieden om tussen te kruipen.
- G3. Leg tussen een modern strak sluitend pannendak zgn. nestpannen;
- G4. Bij nieuwbouw kunt u op eenvoudige wijze neststenen aanbrengen.
- G5. U kunt ook nestkasten ophangen onder de overstek van het dak.
- G6. Gierzwaluwen betrekken het liefst gestoffeerde nesten; laat daarom mussen en spreuwen die eerst onder nieuwe nestpannen of in de kast kruipen hun gang gaan.

! Onder een pannendak kan de temperatuur oplopen tot 50 °C; bouw of leg kunstnesten en pannen altijd aan de koele oost- of noordkant van het gebouw.

! Gierzwaluwen broeden liever in kolonieverband; plaats daarom zoveel mogelijk nestgelegenheden bij elkaar.

! Het dak moet steil genoeg zijn en er mogen binnen 6 m geen obstakels zijn in de vorm van een plat dak, boom, haag of schutting.

! Op de grond gevallen zwaluwen kunnen moeilijk zelfstandig opstijgen; gezond ogende gierzwaluwen die op de grond zijn gevallen even op de vleugels helpen.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

De Stichting Landschapsbeheer Zeeland zet zich in voor behoud van kleine natuur- en landschapselementen die te vinden zijn in het agrarisch cultuurlandschap. De inzet van vrijwilligers en eigenaren is daarbij van groot belang. Zij adviseert, maakt inrichtingsplannen en verstrekt indien mogelijk subsidies. Er is ook aandacht voor bescherming van diverse soorten planten en dieren, bijvoorbeeld weidevogelbescherming, het plaatsen van nestkasten voor uilen, maaibeheer op bloemrijken of de inrichting van vleermuisverblijven.

Nuttige adressen:

www.vogelbescherming.nl
www.sovon.nl
www.demikke.nl

Stichting Landschapsbeheer Zeeland
Klein Frankrijk 1, 4461 ZN Goes
Tel: 0113 - 23 09 36
info@landschapsbeheerzeeland.nl
www.landschapsbeheerzeeland.nl